

Βασιλική Νίκα

Μιλώντας στους μεγάλους για τα βιβλία των μικρών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντί προλόγου	11
Εισαγωγή	13
1. Εν αρχή ην το χάος!	17
1.1. Το τέρας που λέγεται «Δεν_έχω_χρόνο» και πώς να τα βρείτε μαζί του	21
1.2. Χωράει η ανάγνωση σε μία ημέρα γεμάτη υποχρεώσεις; 23 Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	26
2. Γίνετε υποστηρικτές ανάγνωσης για το παιδί σας ή Η ανάγνωση ως φροντίδα (για παιδιά μέχρι 4 ετών)	27
2.1. Η ρουτίνα της ανάγνωσης	32
2.2. Διαβάζοντας μαζί: μερικά tips	34
2.3. Κι αν το παιδί δε θέλει;	36
2.4. Τι είδους βιβλία προτιμούν τα παιδιά αυτής της ηλικίας; 38 Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	40
3. Το σχολείο σύμμαχος και υποστηρικτής (για παιδιά 5-8 ετών)	43
3.1. Η δύναμη της μεγάλωφωνης ανάγνωσης	47
3.2. Μιλώντας στα παιδιά για το δικό σας αναγνωστικό ταξίδι	49
3.3. Διαβάζοντας μαζί	51
3.4. Τι είδους βιβλία προτιμούν τα παιδιά αυτής της ηλικίας; 56 Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	59
4. Τώρα μπορώ να επιλέγω τι θα διαβάσω! (για παιδιά 9-12 ετών)	61
4.1. Νέες συνήθειες ανάγνωσης	63
4.2. Μερικές ιδέες	66
4.3. Ο ρόλος του σχολείου	69

4.4. Το διάβασμα ταιριάζει περισσότερο στα κορίτσια; . . .	71
4.5. Τι είδους βιβλία προτιμούν τα παιδιά αυτής της ηλικίας; 73	
Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	77
5. Ο καιρός της επανάστασης (για εφήβους 13-16 ετών)	79
5.1. Αλλαγές και αγωνίες	81
5.2. Νέοι τρόποι ανάγνωσης: τα ηλεκτρονικά βιβλία και τα audiobooks	83
5.3. Τι είδους βιβλία προτιμούν οι έφηβοι;	84
Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	86
6. Βιβλία και οθόνες: η ισορροπία του τρόμου!	89
6.1. Το πρόβλημα των κανόνων	91
6.2. Ο ρόλος των συνομηλίκων	93
6.3. Η πολυπόθητη ισορροπία	95
Μμμ... καλή ιδέα! – Ουπς... όχι και τόσο καλή ιδέα!	99
7. Γνωρίστε λίγο ακόμη τον εκδοτικό κόσμο.	101
Αντί επιλόγου	109

Αυτό προσφέρει η λογοτεχνία, στην καλύτερη και πιο επίμονη εκδοχή της: ένα ξεκαθάρισμα όλου του θορύβου και του εφήμερου, μια παύση από το κυνήγι. Υπάρχει κάτι συναρπαστικό σε αυτό, αυτό το άδειασμα, η ιδέα ότι φτάνουμε σε μια αλήθεια τόσο βαθιά που, για μια στιγμή τουλάχιστον, γινόμαστε υπερβατικοί με την πληρέστερη έννοια του όρου. [...] Σκέφτομαι τη λογοτεχνία περισσότερο ως μια φωνή καθαρής έκφρασης, μια κραυγή στο σκοτάδι. Η ματαιότητά της είναι αυτό που την κάνει ευγενή: τίποτα δε θα βγει από αυτό, κανείς δε θα σωθεί, αλλά αξίζει την προσοχή σας ούτως ή άλλως.

Ulin, D. L. (2010). *The lost art of reading: books and resistance in a troubled time*. Blue Star Press. Kindle Edition, σ. 25

Αντί προλόγου

Πρόκειται να γίνετε σύντομα γονείς; Μήπως είστε ήδη; Είναι από τις πιο ευχάριστες (και μόνιμες) αλλαγές που μπορούν να σας συμβούν! Ο ρόλος του γονέα θα σας συνοδεύει μέχρι το τέλος της ζωής σας και σας επιφυλάσσει όμορφες αλλά και δύσκολες στιγμές.

Θα χρειαστεί να φροντίσετε, να βοηθήσετε, να παρηγορήσετε, να διδάξετε, να επαινέσετε, να μαλώσετε, να υποστηρίξετε, να πάρετε αποφάσεις εύκολες και δύσκολες. Μα πάνω από όλα θα συνδεθείτε. Θα αποκτήσετε έναν διά βίου δεσμό: γονέα και παιδιού. Και αυτό θα γίνει με πολλούς τρόπους: ένας από αυτούς είναι οι ιστορίες και οι εμπειρίες που θα μοιραστείτε.

Στις σελίδες του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας θα ανακαλύψετε τρόπους για να ενσωματώσετε την ανάγνωση στην καθημερινή σας ζωή με τα παιδιά όχι ως υποχρέωση, αλλά ως χαρά και απόλαυση.

Θα μάθετε πώς να επιλέγετε βιβλία που είναι κατάλληλα για την ηλικία και τα ενδιαφέροντα του παιδιού σας, θα εμπνευστείτε από τις εμπειρίες άλ-

λων γονέων και θα εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας μέσα από απόψεις ειδικών.

Επίσης, θα βρείτε συγκεντρωμένες καλές πρακτικές και όσα πρέπει να αποφεύγετε ώστε οι προσπάθειές σας να αποδώσουν καρπούς.

Η ανάγνωση είναι μια συνήθεια ζωής κι αυτό το βιβλίο θα σας βοηθήσει να γίνετε υποστηρικτές της. Να δημιουργήσετε δηλαδή διά βίου αναγνώστες, κι αυτό στην πράξη σημαίνει να βοηθήσετε ένα πλάσμα φιλοπερίεργο, δεκτικό και έτοιμο να «ρουφήξει» τον κόσμο γύρω του να εξελιχτεί σε έναν ικανό και ευτυχισμένο ενήλικα.

Ελπίζω να απολαύσετε την ανάγνωση για την... ανάγνωση!

Βασιλική Νίκα

Εισαγωγή

Ως εκπαιδευτικός συνομίλησα ατελείωτες ώρες με γονείς και συναδέλφους για τη σημασία της ανάγνωσης ως δια βίου συνήθειας, επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και γονέων αλλά, πάνω από όλα, είδα στην πράξη τι σημαίνει να είσαι εκεί όταν ένα παιδί μαθαίνει να διαβάζει μόνο του, τι σημαίνει να ανακαλύπτει τον κόσμο των βιβλίων και των ιστοριών και την απόλαυση που κρύβεται μέσα σε αυτά. Είχα την ευκαιρία να δω στην πράξη αυτό που υποστήριζε η ψυχίατρος και ψυχαναλύτρια Μαρί Μποναφέ* για τα βιβλία και την ανάγνωση. Τα βιβλία είναι καλό να υπάρχουν από νωρίς στη ζωή των παιδιών, ως πηγή χαράς και απόλαυσης γιατί χωρίς αυτά, τα παιδιά θα στερηθούν το παιχνίδι της φαντασίας και μαζί του ένα μέρος του πλούτου της εσωτερικής τους ζωής.

Στις επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις των μεγάλων (γονέων ή εκπαιδευτικών) *Μα πώς θα κάνουμε τα παιδιά να αγαπήσουν την ανάγνωση; ή Δεν τους αρέ-*

* Marie Bonnafé [2025]. *Τα βιβλία κάνουν καλό στα μωρά*. Εκδόσεις Πατάκη.

σει να διαβάζουν βιβλία. Προτιμούν το τάμπλετ, τι μπορούμε να κάνουμε; μου άρεσε πάντα να χρησιμοποιώ μια αναλογία.

Αφού πρώτα συμφωνούσαμε όλοι ότι η ανάγνωση ως δεξιότητα εξακολουθεί να είναι σημαντική στις μέρες μας και ότι μέσω αυτής το παιδί θα μπορεί να ανακαλύψει μια πηγή απόλαυσης και ένα «ασφαλές καταφύγιο», τους ζητούσα να φανταστούν την ανάγνωση ως τροφή, δηλαδή ως κάτι πιο χειροπιαστό. Ανάλογα με την εμπειρία του, κάθε γονιός ή φροντιστής εφαρμόζει διάφορους τρόπους προκειμένου να πείσει ένα παιδί να φάει το φαγητό του – εξαιρετικά ευρηματικοί σε αυτό είναι οι γιαγιάδες και οι παππούδες.

Ελάχιστοι ήταν οι γονείς που δεν είχαν να διηγηθούν ένα περιστατικό με το παιδί τους να αρνείται να φάει ένα θρεπτικό φαγητό, το οποίο εκείνοι θεωρούσαν απαραίτητο για την ανάπτυξή του (ας πούμε κάποιο όσπριο, όπως οι φακές).

Και όλοι, μα όλοι, είχαν κάποιον τρόπο να ξεπερνούν αυτή την «ανεξάρτητη βούληση» του παιδιού να σφραγίζει το στόμα του μπροστά σε ένα κουτάλι με φακές, κάνοντας μάλιστα και τη χαρακτηριστική γκριμάτσα αηδίας.

Τι κάνετε λοιπόν όταν ένα μικρό παιδί, ένα τρίχρονο για παράδειγμα, δεν τρώει ό,τι πρέπει και εσείς τρέμετε ότι δε θα πάρει τα απαραίτητα, για την ανάπτυξή του, θρεπτικά στοιχεία;

Ο λόγος στους γονείς:

«Τα αλέθω και τα βάζω ανάμεσα σε άλλα που του αρέσουν! Δε θα του περάσει!»

«Τρώμε όλοι φακές και περιμένουμε να ζηλέψει για να φάει κι εκείνο».

«Αφήνω το φαγητό παντού και όταν έχει πεινάσει πολύ το βρίσκει πάντα μπροστά του. Ελπίζω ότι η πείνα και η περιέργειά του θα το οδηγήσουν τουλάχιστον να δοκιμάσει!»

«Του έχω πολλά και διαφορετικά φαγητά σε μικρές ποσότητες με την ελπίδα ότι θα βρει κάτι άλλο, εξίσου θρεπτικό, που θα του αρέσει και θα συνηθίσει να το τρώει χωρίς πολλά πείσματα».

Αν έχετε κάνει ήδη τον παραλληλισμό της ανάγνωσης και των βιβλίων με την τροφή, τότε θεωρητικά αυτό το βιβλίο θα μπορούσε να τελειώνει εδώ!

Σας καλώ όμως να συνεχίσετε την ανάγνωση, για να δούμε μαζί και πώς αλλιώς δημιουργούνται αναγνώστες από την αγκαλιά, πώς ενισχύεται αυτός ο σπουδαίος δεσμός γονέα-παιδιού μέσω της συνανάγνωσης και των ιστοριών και πώς, τελικά, αυτή η συνήθεια μπορεί να διαρκέσει μια ζωή.

Εν αρχή ην
το χάος!

1. Εν αρχή ην το χάος!

Ετοιμάζεστε να γίνετε γονείς ή έχετε μόλις γίνει και αρχίσατε ήδη να προμηθεύεστε τα απαραίτητα: ρούχα, κούνια, μπιμπερό... Οι γιαγιάδες, οι φίλοι σας, τα βιβλία, οι διαφημίσεις, όλοι και όλα σάς «μπουκώνουν» με προτάσεις για τον τρόπο προετοιμασίας του χώρου που θα φιλοξενήσει το μωρό σας. Ευτυχώς, τα βιβλία δε χρειάζεται να τα επιλέξετε από τώρα: η βιβλιοθήκη του, που μπορεί να είναι ο αληθινός θησαυρός και η «προίκα» του για μια ζωή, θα εμπλουτίζεται σταδιακά, τόσο από εσάς όσο και από τις επιλογές του ίδιου του παιδιού καθώς θα μεγαλώνει.

Οι πρώτες ιστορίες που θα ακούσει το παιδί θα ξεπηδήσουν από μέσα σας (όπως ακριβώς το γάλα στον θηλασμό ή η αγάπη που θεριεύει με το μωρό στην αγκαλιά). Θα είναι ιστορίες ειπωμένες με τη ζεστή φωνή του γονιού ή των ανθρώπων που το φροντίζουν και θα αφορούν κυρίως το περιβάλλον γύρω από το παιδί. Αυτές οι γνώριμες ιστορίες θα ενισχύσουν τη δόνηση της φωνής της μητέρας που το παιδί «άκουγε» ως έμβρυο. Δεν έχει σημασία τι θα πει

κάποιος, αν έχει έμπνευση, αν ξέρει να διηγείται τις ιστορίες, σημασία έχει ότι αυτές οι ιστορίες λειτουργούν ως αόρατες κλωστές σύνδεσης μεταξύ σας.

Αργότερα, καθώς το παιδί θα ανακαλύπτει τον κόσμο και τον εαυτό του, θα έχετε την ευκαιρία να δημιουργήσετε σταδιακά την πρώτη του βιβλιοθήκη. Ένα ένα βιβλίο ή δύο δύο –το πολύ!– για να τα μοιραστείτε μαζί με το παιδί στο μπάνιο, στη βόλτα, λίγο πριν κοιμηθεί, στην αγκαλιά, τις στιγμές που το παιδί είναι ζωντανό και έτοιμο να ανακαλύψει τον κόσμο γύρω του. Κατά την περίοδο της αγκαλιάς τα βιβλία δε χρειάζεται να βρίσκονται σε καμία βιβλιοθήκη. Η θέση τους είναι στη βρεφική τσάντα της βόλτας, δίπλα στο ριλάξ, στο νερό της μπανιέρας, παντού μέσα στο σπίτι.

Ο λόγος στους γονείς:

«Πριν γεννήσω το πρώτο μου παιδί, μελετούσα μήνες τους ιστότοπους των βρεφικών καταστημάτων για να αποφασίσω τι θα αγοράσω. Άκουγα βέβαια και τις πιο έμπειρες μαμάδες, αλλά κυρίως διάβαζα πληροφορίες για το πώς θα μπορούσε το καθετί να εξυπηρετεί κάτι, να λύνει ένα πρόβλημα... Θυμάμαι ότι μαζί με άλλα πράγματα είχαμε αγοράσει και δύο ράφια για τα πρώτα βιβλία. Σιγά σιγά γέμισαν τα ράφια, αλλά τα βιβλία που διαβάζαμε ή αυτά με τα οποία ασχολιόταν το μωρό ήταν αυτά που ήταν ξεχασμένα στο σαλόνι, στην κουζίνα ή στο χαλί... Όταν γεννήθηκε το δεύτερο μωρό στο σπίτι, δε χρειάστηκαν τα ράφια.